

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 6 Sayı: 28 Volume: 6 Issue: 28

Güz 2013 Fall 2013

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

EDEBÎ ESERLERDEN UYARLANAN DİZİLERİN OKUMAYA ETKİSİ EFFECT OF TV SERIES ADAPTED FROM LITERARY WORKS UPON READING

Alpaslan OKUR*

Öz

Okuma eğitiminin amaçları arasında okumayı, insanların yaşam boyu sürdürecekleri bir alışkanlık hâline getirebilmek vardır.

Yaşam boyu devam eden eğitimin bir parçası olan okuma, çevrenin değişmesi ya da teknolojinin gelişmesi gibi etkenlerle değişikliğe uğramaktadır. Bu süreçte, kitle iletişim araçları, özellikle de televizyon, kişilerin okuma alışkanlığında etkili rol oynamaktadır.

Bu araştırmanın amacı; edebiyat-eğitim-televizyon ilişkisi bağlamında, öykü ve romanlardan uyarlanan dizilerin; ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerinin okuma eğilimleri üzerindeki etkisini belirlemektir. Araştırmanın evrenini Türkiye'deki ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri; örneklemi ise 17 il ve bu illerdeki ortaokul, lise ve üniversitede okuyan 1693 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada araştırmacılar tarafından literatür taramasına dayalı olarak geliştirilen bir anket kullanılmıştır. Veriler, frekans (n) ve yüzde (%) değerleri ile ifade edilmiştir.

Araştırma sonucunda kitaptan uyarlama dizilerin öğrencilerin okumaları üzerinde olumlu bir şekilde etkili olduğu ve öğrencilerde, dizinin uyarlandığı kitaba, kitabın yazarına ve yazarın diğer kitaplarına yönelik bir ilgi oluşturduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kitap, Okuma, Televizyon, Dizi, Eğitim.

Abstract

Turning the action of reading into a lifelong habit is among the objectives of teaching reading.

Reading, as a part of lifelong learning, changes in accordance with the changes in the environment and with the technological developments. In this process; mass media, especially television, has a strong effect on reading habits.

The purpose of this study is to determine -in terms of the relation among literature, education, television- the effect of TV series which are adapted from stories or novels upon reading tendencies of middle school students, high school students and undergraduates. While the population of the study consists of middle school students, high school students and undergraduates; the sample includes 17 cities and 1693 students from various middle schools, high schools and universities in these cities. A questionnaire formed according to literature review method was employed for the study. The data has been stated with frequency (n) and percent (%) values.

As a result of the study; it has been determined that TV series adapted from books have a positive effect on reading habits of students and create some interest in the books from which the TV series were adapted, in the authors of the books and in the other books of the authors.

Keywords: Book, Reading, Television, TV series, Education.

* Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü.

Giriş

Okumayı insanların yaşam boyu sürdürecekleri bir alışkanlık hâline getirebilmelerini sağlamak okuma eğitiminin amaçları arasındadır.

Yaşam boyu devam eden eğitimin bir parçası olan okuma, çevrenin değişmesi ya da teknolojinin gelişmesi gibi etkenlerle değişikliğe uğramaktadır. Bu süreçte, kitle iletişim araçları, özellikle de televizyon, kişilerin okuma alışkanlığında etkili rol oynamaktadır.

Televizyonun okuma becerisini etkilemesinin nedenlerinden biri okuma zamanını etkilemesidir. Genellikle insanlar okumaya ayıracakları zamanı televizyonla doldurmaktadırlar.

İnsanlar, televizyon izledikleri süre içinde kitap okuma eylemini unutmaktadır. Bunun sebeplerinden biri televizyonun eğlendirme işlevi iken bir diğeri televizyonda, kitap okumayla ilgili reklam ve kampanyaların yer almamasıdır. Bunların yanında televizyonda yer alan kişi ve karakterlerin okuma alışkanlıkları da televizyondan yansıtılmamakta böylece okuma özendirici bir hâle getirilmemektedir.

Televizyonun okuma becerisini etkilemesi, büyük ölçüde televizyonun izlenme süresiyle ilgilidir. Boş zamanın fazla olması, eğitim seviyesinin yüksek olmaması, okuma alışkanlığının kazanılmaması gibi ya da ekonomik nedenlerle çok seyredilen televizyon, yaşamın doğal bir parçası hâline geldikten sonra daha çok izlenmeye başlamış ve dolayısıyla okuma becerisini de aynı ölçüde olumsuz etkilemeye devam etmiştir.

Bununla beraber televizyonun okuma üzerinde olumlu etkileri de vardır. Televizyondaki kitap reklamlarının, kitap konulu kültür-sanat programlarının, dizilerde kitap kullanımının, sevilen dizi karakterlerinin kitapla görüntülerinin ve kitaptan uyarlama dizilerin insanları okumaya özendirdiği ve kitap satışlarını artırdığı söylenmektedir.

Bu düşünceden yola çıkılarak hazırlanan çalışma ile televizyon uyarlamaları yapılmış kitapları fark etmek ve kitaplardan uyarlanan dizilerin kişilerin kitap okumalarında nasıl bir etki yaptığını belirlemek amaçlanmıştır.

Bu amaçtan sonra ise sorulması gereken soru Adak'ın (2004: 34) da belirttiği gibi *“olumsuz etkiyi nasıl en aza indirerek, televizyonun olumlu işlevlerinden nasıl faydalanabiliriz”* olmalıdır.

Televizyonun faydalı bir biçimde kullanılacağı, bilinçli bir şekilde eğitime katılacağı dil alanlarından biri olan okuma eğitiminde televizyonu doğru kullanabilmek, insanları okumaya güdülemede önemli ve etkili bir güç hâline gelecektir.

Televizyon ve Kitap Uyarlaması Diziler

Genel anlamda uyarlama, kendi biçim ve içerik özellikleriyle yaratılmış bir eseri, bir başka sanatın özellikleriyle, farklı biçimde yeniden yaratmaktır.

Sanat tarihi boyunca herhangi bir sanat dalına ait pek çok eser, başka bir sanat dalının kuralları çerçevesinde yeniden yaratılmıştır. “Uyarlama” olarak adlandırılan bu yeniden yaratımların edebiyat, resim, şiir, fotoğraf, tiyatro ve elbette doğuşundan bu güne sinema sanatında pek çok örneği vardır (Barut, 2007).

Kapsamı edebiyat ve sinemaya daraltığımızda: Uyarlama, edebiyat ve film arasındaki karşılıklı alışverişte bir romanın, oyunun, kısa hikâyenin, çizgi romanın veya diğer edebi kaynağın filme aktarılmasını tanımlayan en yaygın uygulamadır (Erus, 2005: 16). Başka bir deyişle kâğıda dökülmüş edebi metnin film türüne dönüştürülmesidir (Desmond ve Hawkes, 2005: 2). “Uyarlama” ilk zamanlar “sinema” için daha yaygın kullanılan bir terimken televizyonun kullanılmaya başlaması ile televizyon filmleri için de geçerli olmuştur. Sinema filmlerinin ardından ya aynı filmler televizyon için uyarlanmış ya da televizyon için özel uyarlama filmler çekilmeye başlanmıştır. Sonraları ise filmlerle de yetinilmemiş olduğu ve televizyondaki uyarlama filmlerin yerini uyarlama dizilerin aldığı görülmektedir.

Uyarlamaya gereksinim duyulmasının başlıca sebepleri arasında: Sanatsal ve ticarî kaygılarla senaryo kıtlığı sayılabilir. Uyarlamalara, konu sıkıntısını aşmanın yanında; kitap ya da tefrika olarak yayınlanan yerli edebiyat ürünlerinin halkta ilgi uyandırması ve filmleştirilmesinin istenmesi sebebiyle de başvurulur. Uyarlanan eserlerin seyirci bulma olasılıkları, diğerlerine göre daha fazladır (Kale, 2010: 271).

Yeşilçam'da yoğun olarak kullanılan Türk klasiklerinin uyarlamaları televizyonda TRT ile 1970'li yılların ilk dönemlerinde başlamıştır. Türk Edebiyatı'ndan yapılan televizyon filmi ve dizi uyarlamaları, İsmail Cem'in TRT'nin genel müdürü olduğu 1974 yılından sonra bir gelenek haline gelmiştir. Türk edebiyatı televizyon film ve dizilerine bir senaryo kaynağı olmuştur. Halit Refiğ, Ömer Lütfi Akad ve Metin Erksan TRT için Türk edebiyatından televizyona film niteliğinde uyarlamalar yapmıştır. Bunun için hem klasik edebiyat eserleri hem de modern edebiyat eserleri tercih edilmiştir. Örneğin; Halit Refiğ Aşk-ı Memnu'yu (1975), Akad ise Ömer Seyfettin hikâyelerini sinemaya uyarlarken Erksan, Kenan Hulisi Koray'dan Sazlık (1973), Sait Faik'ten Müthiş Bir Tren (1973), Sabahattin Ali'den Hanende Melek (1973), Samet Ağaoğlu'dan Bir İntihar (1973), Ahmet Hamdi Tanpınar'dan Geçmiş Zaman Elbiseleri'ni (1973) uyarlayarak Akad ve Refiğ'in tersine modern Türk Edebiyatı uyarlamalarını tercih etmiştir (Sayın, 2005: 78).

Türkiye'de TRT dönemi uyarlamalarında birebir esere bağlı kalınan bir uygulama söz konusu olmuştur. Bu dönemde rekabet söz konusu olmadığı için, yapımların sayıları sınırlı olmuştur. Uyarlamaların yayınlanma süreleri 30-35 dakika tutulmuş ve sezon içinde 13-14 bölümden sonra sonlandırılmıştır. TRT'nin her dönemde devlet eliyle bir kültür ve kamu hizmeti anlayışı içerisinde yayın yapmakla yükümlü olması onu yayıncılık kaygılarından uzak tutmuştur (Çelenk, 2010: 20). Bu uyarlamalar izleyiciler tarafından beğenilmiş ve ilgiyle izlenmiştir.

Çok kanallı dönemin başlamasıyla televizyon için yapılan edebiyat uyarlamalarının azaldığı görülmektedir. Bunda, Türkiye'deki televizyon yayıncılığının gelişmesiyle moda, müzik, spor, ekonomi, haber yoğunluklu yayın yapan, bu yayınlara ağırlık veren kanalların etkisi büyüktür (Özdemir, 2008: 214). Böylece TRT'nin ilk dönemlerinde başlayan uyarlama geleneği etkisini kaybetmeye başlamıştır.

TRT, 2003 yılında Sait Faik öykülerinden çektiği, senaryosunu Ayfer Tunç'un yazdığı "Havada Bulut"la ve Kemal Tahir'in romanından uyarlanan "Esir Şehrin İnsanları" ile bu geleneği yeniden canlandırmaya çalışsa da bunu gerçekten başaran 2006 yılında televizyona uyarlanan Yaprak Dökümü olmuştur (Cansız, 2011).

Yaprak Dökümü'nden sonra edebiyat uyarlaması dizilerin giderek artmaya başladığı görülmektedir. Ancak artık TRT dönemindeki anlayış değişmiştir. Sayıları artmış olan kanallarda birden fazla dizinin yayınlanmaya başlanması, kanallar arasındaki rekabeti artırmıştır. Bu rekabetin getirdiği reklam pastasından büyük pay kapma kaygısı ise uyarlamalardaki anlatımda değişikliğe gidilmesine sebep olmuştur (Akçay, 2009: 275). Yalnız anlatımdaki bu değişim, uyarlama dizilerin izlenme oranlarını düşürmemiş aksine kitabı daha önce okumuş izleyicilerde farklı heyecanlar, kitabı okumayanlara ise daha büyük merak uyandırmıştır.

Kitap uyarlaması dizilerin tekrar gündeme geldiği bu dönemden sonra dizi olarak uyarlanan eserler şunlardır:

YIL	ESER	YÖNETMEN	YAZAR
2006	Yaprak Dökümü	Ayhan Önal	Reşat Nuri Güntekin
2006	Köprü	Sadullah Şentürk	Ayşe Kulin
2007	Dudaktan Kalbe	Andaç Haznedaroğlu	Reşat Nuri Güntekin
2007	Geniş Zamanlar	Serdar Akar	Ayşe Kulin
2007	Karanlıkta Koşanlar (Komiser Nevzat)	Veli Çelik	Ahmet Ümit
2007	Sis ve Gece	Turgut Yasalar	Ahmet Ümit
2007	Fikrimin İnce Gülü	Merve Girgin, Meriç Demiray	Adalet Ağaoğlu

2007	Sinekli Bakkal	Gülçin Gülbahçe	Halide Edip Adıvar
2008	Gurbet Kuşları	Yusuf Kurçenli	Orhan Kemal
2008	Aşk-ı Memnu	Hilal Saral Ünal	Halit Ziya Uşaklıgil
2008	Gece Sesleri	Cemal Şan	Ayşe Kulin
2009	Gölgesizler	Ümit Ünal	Hasan Ali Toptaş
2009	Hanımın Çiftliği	Faruk Teber	Orhan Kemal
2009	Samanyolu	Andaç Haznedaroğlu	Kerime Nadir
2010	Kalp Ağrısı	Yıldız Hülya Bilban	Halide Edip Adıvar
2010	Karadağlar	Oğuzhan Tercan	Karamazov Kardeşler
2010	Fatmagül'ün Suçu ne?	Hilal Saral	Vedat Türkali
2010	Behzat Ç.	Serdar Akar	Emrah Serbes
2011	Canan	Bahadır İnce	Peyami Safa
2011	Al Yazmalım (Kırmızı Eşarp)	Nisan Akman	Cengiz Aytmatov
2011	Küçük Hanımefendi	Serpil KurtçaÖzer Kızıltan	Muazzez Tahsin Berkand
2012	Kötü Yol	Nisan Akman	Orhan Kemal
2012	Evlerden Biri	Bahadır İnce	Orhan Kemal
2012	Veda	Merve Girgin	Ayşe Kulin
2012	Huzur Sokağı	Şenol Sönmez	Şule Yüksel Şenler
2012	Ağır Roman (Yeni Dünya)	Metin Balekoğlu	Metin Kaçan
2012	Kurt Kanunu	Yasin Uslu	Kemal Tahir
2012	Yol Ayrımı	Yasin Uslu	Kemal Tahir
2013	Merhamet (Kahperengi)	Çağatay Tosun	Hande Altaylı
2013	Fatih-Harbiye	Sadullah Celen	Peyami Safa
2013	Çalıkuşu	Çağan Irmak-Doğan Ümit Karaca	Reşat Nuri Güntekin

Bunlardan başka birçok eserin de dizi uyarlaması üzerinde çalışıldığı bilinmektedir.

Televizyondaki Edebiyat Uyarlamalarına Bakış

Edebi kaynaklardan yararlanma nedenleri çeşitlilik göstermektedir.

Kitapların gerek sinema filmleri gerekse televizyon için uyarlanmasının “hikâye kolaylığı”, “oyunculuk imkânları”, “kabul edilebilirlik” gibi bazı sebepleri vardır. Uyarlanan kitaplar, edebi yoğunluğu olan ve artık klasikleşmiş kitaplar olduğundan kaliteli özellikle de özgün senaryo sıkıntısı çeken yapımcılar için bulunmaz bir kaynaktır. Uyarlama film ya da dizilerde oynayan oyuncuların en büyük avantajlarından birisi ise senaryonun dışında da karakterlerini oluştururken başvurabilecekleri kaynaklarının olmasıdır. Üstelik uyarlamaların izlenme oranları düşünüldüğünde hem hikâye hem de karakterler izleyici tarafından çoktan kabul edilmiştir bile (Cansız, 2011).

Bunlardan başka edebiyat uyarlamalarına başvurma nedeni çoğunlukla ticari kaygılara dayandırılmıştır. Gerçekleştirilebilmesi için geniş bir ekip ve büyük yatırım gerektiren sinema filmlerini ya da dizileri finanse eden yapımcılar ve yapım şirketlerinin bir yerde yatırımlarını ve kendilerini okurlar tarafından beğenildiği kesin olan hikâyeler ve bildik kahramanlar ile garantilemek istemeleri uyarlamaların temel nedeni olarak gösterilir (Barut, 2007).

Uyarlamaların yapılmasında genel bir amaç olarak gösterilen ticari kaygılar bir yana; politik ya da dinî mesajların sinema yolu ile kitlelere ulaştırılma arzusu, sanatsal kaygılar ve yönetmen ya da oyuncuların uyarlanan yapıta ya da yazarın sanatsal yetkinliğine olan özel ilgisi bu çalışmaların yapılma nedenleri arasındadır (Barut, 2007).

Özellikle televizyon uyarlamalarının sebepleri düşünüldüğünde ise “merak” ve “heyecan” duyguları ön plana çıkmaktadır. İnsanlar uyarlanan kitabı okumuş olsalar bile hikâyenin nasıl televizyona aktarıldığını görmek, değiştirilip-değiştirilmediğini anlamak ya da varsa eklenen yan hikâyeleri takip etmek için kitap uyarlaması dizileri “merak” ve “heyecan” ile izlemektedir. Bu uyarlamaların eskiden gazete ve dergilerde yayınlanan “tefrika roman”lara benzediğini ve hatta “tefrika roman”ın bir uzantısı olduğu düşünülmektedir. O zamanlar insanlar bir hikâyenin devamını öğrenebilmek için gazete ve derginin yeni sayısını heyecanla beklemek durumundaydılar şimdi de televizyon bölümlerini beklemek durumundalar.

Uyarlama süreci oldukça karmaşık, zor seçimleri içermesine ve titiz bir çalışma gerektirmesine rağmen, ortaya çıkan ürünlere getirilen eleştiriler çoğunlukla sanatsal bütünlüklerine değil, kaynak aldıkları metne sadık kalıp kalmadıkları üzerine odaklanmıştır. Bu konudaki yorumlar daha çok değişmez bir şekilde filmde “neyin olduğuna” değil, “neyin çıkarıldığı” ya da “neyin değiştirildiği” ne yönelik olarak yapılır (Barut, 2007).

Dizi ve sinema uyarlamalarının kitaplardan yararlanmasının sonuçlarından bir diğeri uyarlama dizi ve sinema filmlerinin yüksek izlenme oranlarıdır. Uyarlamaların bizim ülkemizin yanı sıra yurt dışında da yüksek izlenme oranlarından bahsedilmektedir. Bu kitapların dizi ve sinemaya olumlu bir faydasıdır. Bu durumu Hutcheon (2006: 4), uyarlama dizilere küçümseyici bakılmaması gerektiğini, televizyon ve sinema dünyasında ödül kazanan yapıtların çoğunun uyarlama belirtmiştir.

Bunun yanında kitapların da kitap-televizyon-sinema etkileşiminden payını aldığı, bu sayede kendisini daha geniş ve farklı kitlelere duyurabildiği yönünde görüşler vardır. Sinemaya uyarlanan romanların yeni basımlarının yapıldığı, satışlarının arttığı ve uyarlamayı izleyen ya da izlemeyen kişiler tarafından merak edilerek -en azından film gösterimde kaldığı dönemde- daha fazla okunduğu bir gerçektir (Barut, 2007). Bu dizi ve sinema filmlerinin kitaplara getirdiği bir faydadır.

Kitap uyarlaması diziler hakkında yazar, senarist ve yayıncılar farklı görüşlere sahip olsa da kitap ve okumayı olumsuz etkilemeyeceği yönünde birleşiyorlar (Kesmez, 2012).

Kitapları televizyona uyarlanan yazarlardan biri Ayşe Kulin, uyarlama dizilerin uyarlandığı kitaptan farkı üzerinde durmaktadır. Kitaptaki öykünün dizi ile değişimden bahsetmektedir. Ancak hemen arkasından uyarlama dizilerin kitaplara sağladığı yarardan söz etmektedir. Ona göre uyarlama diziler kitapların satışını artırmakta ve okur sayısını çoğaltmaktadır. Kulin’in kitaplarının televizyona uyarlanmasından yana olduğu görülmektedir (<http://egoistokur.com/yeni-sezonda-dizi-dizi-romanimiz-olacak/>)).

Televizyoncuların en çok tercih ettiği yazarlardan Orhan Kemal ve Ayşe Kulin’in romanlarını yayınlayan Everest Yayınları Genel Yayın Yönetmeni Sırma Köksal da romanlarının dizi haline gelmesinden yazarların da memnun olduğunu belirtmekte ve eklemektedir:

“Bu sayede hem eserlerinin satışı artıyor, hem de isimleri daha geniş kitlelerce tanınıyor. Bence de insanlar o güne dek belki adını bile duymadıkları veya duyup da unuttukları yazarları bu şekilde tanıyor ya da hatırlıyor. Bu da insanla kitap ilişkisini sağlamlaştıracak bir şey. (<http://egoistokur.com/yeni-sezonda-dizi-dizi-romanimiz-olacak/>)

YAYFED Başkanı ve Zambak Yayın Grubu Genel Müdürü Bayram Murat da uyarlama dizilerin yalnızca Türkiye de değil yurt dışında da kitap tanıtımları için faydalı olduğunu düşünüyor ve

“Türk dizilerinin sadece Türkiye’de değil, dünyanın çeşitli ülkelerinde de beğeniyle izlendiğini vurgulayan Murat, Türkmenistan’da katıldıkları bir kitap fuarında “Hürrem Sultan” ile ilgili kitap olup olmadığının kendisine sürekli sorulduğunu” ekliyor (<http://www.f5haber.com/haberdar/dizi-izledikce-roman-okuyoruz-haberi-3671067/>).

Bunlardan başka kitapların dizi hâline getirilmesinde izleyicilerin de ne düşündüğü önemlidir. Bir araştırmada romanların dizi olarak uyarlanmasını doğru bulan izleyiciler, bu durumun romanın tanıtımına katkısı olduğu, merak uyandırdığı, kitabın aktaramadığını dizinin aktardığı gibi görüşler belirtirken; bir romanın dizi olarak uyarlanmasını doğru bulmayan izleyiciler de ticari kaygıdan dolayı romanın özünden uzaklaştığı, kitap kadar etkiye sahip olmadığı gibi görüşlerini belirtmişlerdir (Önkol, 2011: 84).

Televizyonun Okuma Eğitimi Üzerindeki Etkileri

Yüzyıllar boyunca insanlar tarafından icat edilen her araç var olan kültürel, toplumsal, ekonomik ve politik yapı üzerinde etkili olarak, toplumsal ve bireysel tutum ve davranışların değişmesine veya yeniden şekillenmesine neden olabilmektedir. Tutum ve davranışlardaki bu değişim bazen olumlu, bazen olumsuz, bazen de hem olumlu hem olumsuz sonuçlar yaratabilmektedir.

Televizyonun okumayı etkilemesi genellikle farkında olmadan, amaçsız bir şekilde gerçekleşmektedir.

İnsanlar boş vakitlerini değerlendirmek için genellikle dışarıda arkadaşlarıyla vakit geçirmeyi ya da evde televizyon izlemeyi, bilgisayar kullanmayı, kitap okumayı tercih etmektedir.

Ülkemizde dergi okuma oranı % 4, gazete okuma oranı % 22, televizyon izleme oranı ise % 95 düzeyindeyken (Çoşkun, 2010: 35) televizyonun kitap okumayı yüzde 20, dergi ve kitap okumayı yüzde 22 azalttığı (Maraşlı, 2005: 123) söylenmektedir. Bu oranlar, insanların boş zamanlarını değerlendirmek için “okumak” yerine televizyon izlemeyi tercih ettiğini göstermektedir. Böylece televizyon, okuma alışkanlığının yerini almakta (Altınkaş, 2009: 80) ve kitap okumanın önündeki en büyük engellerden biri hâline gelmektedir (Maraşlı, 2005: 123)

Toplum bireylerinin okumama nedenlerini tespiti yönelik anket verilerine bakıldığında insanların kitap okumama nedenlerine verdikleri cevaplardan biri “Televizyon izlemeyi tercih ediyorum.” olmuştur (Gündüz ve Şimşek, 2011: 27). İnsanlar, daha kolay ulaşılabilen, daha az çaba ile anlaşılan ve bilgi alınan televizyonu okumanın yerine tercih etmektedir.

Öğretmenler, boş zamanlarını değerlendirmede kitap okumaktan sonra TV izlemeyi ikinci öncelik olarak gösterirken (Bulut, 2010: 63) öğrencilerin yarıya yakını vakitlerinin önemli bir kısmını televizyon izlemeye, müzik dinlemeye ve bilgisayar kullanmaya ayırmaktadır. Ancak öğrencilerin kitap okumaya ayırdığı süre, sözü edilen faaliyetlerin toplam süresinin çok altında kalmaktadır (Odabaş, Odabaş ve Polat: 2008: 460). Öğrenciler kitap okumalarına engel olarak en yüksek oranda derslerin yoğunluğunu göstermişlerdir. Bunun yanı sıra televizyonun da öğrencilerin kitap okumalarını engelleyici en önemli etkenlerden biri olduğu bulgulanmıştır (Yalınkılıç ve Ülper, 2011). Öğrenciler, televizyon izlemelerinin okuma alışkanlıklarını azaltarak olumsuz bir etki yaptığını düşünmektedir (Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009: 46).

Televizyonun kitap okumanın yerini alması uzun izlenme süresiyle doğrudan ilgilidir. Yapılan çeşitli araştırmalara göre öğrencilerin ve ailelerinin televizyon izleyerek harcadıkları zamanın, öğrencilerin okuma alışkanlıkları üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu görülmüştür (Beentjes ve Voort, 1988: 390-395; Woolf, 1980). İnsanlar, televizyondan kopamayıp uzun süre televizyon izlerlerken “kitap okuma” eylemini unutabilmektedir. Televizyon programlarında okuma eylemine ya da kitap görüntüsüne/reklamına yer verilmediğinde de okumayı unutturma desteklenmektedir.

Kitap okuma eyleminin unutulmamasının bir başka nedeni de insanların kitaplardaki hikâyeleri televizyonda görmeye başlamalarıdır. Özensoy ve Şimşek’in (2010) yaptıkları araştırmada okuma kültürünün yerleşmeme sebebine katılımcılardan birinin verdiği cevap şöyledir: “Televizyon dizileri kimi romanların yerini aldığı için insanlarda okuma tembelliğine yol açıyor.” İnsanlar kimi romanları televizyonda izleyebildiğinden bu romanları okumayı tercih etmeyebilmektedir.

Olumsuz olarak kabul edilebilecek bu etkilerin yanında televizyonun okuma eylemine olumlu etkileri de vardır.

Gagne (1992), televizyonun çocukların okuma davranışlarını geliştirdiği, okuma kategorilerini yükselttiği, kitap seçimlerine yardımcı olduğu, televizyon izlemenin eğlence amacıyla okuma üzerinde etkili olduğunu, televizyonun çocukları okumaya yönlendirebilecek bir araç olduğunu savunmaktadır. Okumayı olumlu bir etkinlik olarak sunan, içeriği ve düzeyi

izleyenlere göre uygun olan film, belgesel, reklam vb. programlar izleyenlerde okumaya karşı istek yaratabilir. Özellikle, kendilerini bir model ile özdeşleştiren çocuklar için televizyonda gördükleri okuyan kahramanlar onlarda okuma konusunda olumlu etkiler yaratacaktır. Kısaca belirtmek gerekirse, televizyonun çocukların okuma alışkanlıkları üzerinde olumlu etkiye sahip olmasının büyük ölçüde televizyon programlarının içeriği ve niteliği ile yakından ilgili olduğu açıktır.

Televizyondaki kitap reklamları ya da kitap konulu programlar, izleyicileri bilgilendirmekte ve onları kitap okumaya yönlendirebilmektedir. Televizyondaki sevilen dizilerde kullanılan kitaplar da izleyicileri meraklandırmakta ve bunlar adı geçen kitapların araştırılmasına ve satın alınmasına yardımcı olmaktadır.

Zaman gazetesinde (2010) yer alan bir habere göre de sevilen dizi karakterlerinin “okuma” eylemlerinin insanların kitap okumasına olumlu etkisi vardır. Haberde televizyon karakterlerinin sözünü ettiği ya da okuduğunu gösterdiği kitapların satışının arttığı aktarılmaktadır. Örneğin *“sevilen karakterler dizi içerisinde bir şiir okuyor, şiir hemen izleyicinin ilgisini çekiyor ve küçük bir araştırma sonucu şiirin bulunduğu kitaba ulaşıyor ki satışları bir anda değişiyor.”*. Habere göre, Kurtlar Vadisi dizisinde görünen/kullanılan kitapların satışı da artmıştır. Ayrıca, bu etkinin son örneği Ezel’in okuduğu, Birhan Keskin şiiri olmuştur. Keskin’in Yol adlı kitabında bulunan Taş Parçaları şiiri izleyiciyi bir hayli etkilemiştir. Metis Yayınevi, dizinin bu bölümünden sonra kitabı soranların sayısının arttığını söylerken; yine Ezel dizisinde Tuncay Kurtiz’in canlandırdığı ve hayran kitlesi günden güne artan Ramiz Dayı karakterinin özellikle Ömer Hayyam’dan bol bol dörtlük okumasının sonucunda Artı Dağıtım ve Pozitif Yayınevi Yayın Yönetmeni Muharrem Kaşıtoğlu da Ömer Hayyam’ın şiir kitabının satışının arttığını belirtmektedir. Bu olumlu etki, insanların sevdikleri televizyon karakterlerini model almasıyla gerçekleşmektedir.

Televizyon ve insan arasındaki ilişki, uzun televizyon izleme saatlerine bağlı olarak kopmaz bir bağ üzerine kurulmuşken; insanlar televizyonda gördükleri, duydukları kitapları merak ederken ve bu konuda televizyon karakterlerini örnek de alırken amaç, televizyonu yok etmek değil televizyondan etkilenmeyi olumluluğa yani televizyondan yararlanmaya dönüştürmek olmalıdır.

Edebî Eserlerden Uyarlanan Dizilerin Okuma Eğitimi Üzerindeki Etkileri

Kitap-televizyon etkileşiminin sonuçlarına bakıldığında ise çeşitli sonuçlarla karşılaşılır. Bir kitapçıdan içeri girip ‘Aa Aşk-ı Memnu’nun kitabı çıkmış!’ diye şaşırان bir kısım seyirci-okurun varlığı, birçok kıymetli kitabı arka raflardan “çok satanlar” raflarına taşımıştır. Ancak, ekranda görmeden çok evvel kitabı bizzat yazarın dilinden okumuş, bütün atmosferi zihninin içinde yaratmış ve metnin ekrandaki hâlini hayal kırıklığı olarak algılayan okur-seyirciler de yok değildir. Televizyonun edebiyatın halesine gölge düşürdüğünü düşünenler kadar uyarlamaların özellikle okuma tembeli yeni nesli, televizyonun karşısındaki koltuktan kaldırıp kitapçıya soktuğunu, en çok da bu yüzden farkında olmadan edebiyatın lehine elzem bir misyon üstlendiğini düşünenler de vardır (Kesmez, 2012).

Televizyona uyarlaması yapılan uzun zaman önce yazılmış romanların tekrar hatırlandığı bilinmektedir. Milliyet (2010) gazetesinde yer alan bir habere göre roman uyarlaması diziler eleştirilse de romanlar bu sayede hatırlanmış oluyor ve satışları da yayımlandığı dönemde artıyor. “Yaprak Dökümü, Aşk-ı Memnu, Hanımın Çiftliği” gibi eserler televizyon uyarlamasının ardından yeniden hatırlanan ve satışı artan kitaplardan bir olmuştur.

Televizyona uyarlanan kitapların satışı artsa da bunun okumaya etki etmeyeceğini düşünenlerden de vardır. Oyun yazarı, romancı, senarist Özen Yula uyarlama dizilerin faydasının uzun ömürlü olamayacağını, sadece tüccar ruhlu yazarların sonuçtan memnun kalacağını belirtmekte ve eklemektedir:

“Şahsi düşüncem dizilerin okuma alışkanlığını artırıcı bir etkisinin olamayacağı yönünde. İnsanlar bu ülkede bir hikâyenin devamını merak ettikleri için kitap alabilirler ama

bu onların ikinci bir kitabı da aynı şekilde gidip alacakları, okuyacakları anlamına gelmez.” (<http://egoistokur.com/yeni-sezonda-dizi-dizi-romanimiz-olacak/>).

Roman uyarlamaları genç neslin okuma kültürüne olumlu etki de etmektedir. Milliyet’in (2010) haberine göre İnkılap Kitabevi Editörü Tansel Mumcu şunları aktarıyor: *“Geçen haftasonu Beyoğlu’nda bir kitabevinde on yedi-on sekiz yaşlarında; yani lise öğrencisidir sanırım, genç arkadaşımız annesine, “‘Hanım’ın Çiftliği’nin kitabı çıkmış, gördün mü?” dedi. Televizyona kızsak da uzun süre izlenmedikçe televizyon insanların merak edip kitap okumalarında ya da uyarlama ve reklamlar ile kitaplar hakkında bilinç kazanmasında yarar sağlıyor.*

Reşat Nuri Güntekin’in Yaprak Dökümü ve Dudaktan Kalbe, Halid Ziya Uşaklıgil’in Aşk-ı Memnu ve Vedat Türkali’nin Fatmagül’ün Suçu Ne? yapıtlarını televizyon dizisi hâline getiren Melek Gençoğlu ve Ece Yörenç de uyarlama dizilerin izlenme oranlarına ve kitap okuma oranlarına faydasından söz etmektedir. Onlara göre;

“Aslında dizilerden sonra kitap satışlarında çok önemli artışlar oldu. Daha önce bu kitapları okumamış olanlar da, dizileri izledikten sonra merak edip okudular. Şu kadarını söyleyebiliriz: Geçen yıl Yaprak Dökümü kitabı Bulgaristan’da en çok satanlar arasındaymış... Türkiye’deki satışlarsa tam dokuz kat artmış.” (<http://egoistokur.com/yeni-sezonda-dizi-dizi-romanimiz-olacak/>)

Son dönemde ülkemizde de bu konuda yapılan çalışmaların sayısı artmakta ve araştırmacıları bilgilendirmektedir.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizi yer almaktadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2013-2014 eğitim-öğretim yılında; ortaokul, lise ve üniversitede öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, Türkiye’nin çeşitli illerinden (Afyon, Artvin, Aydın, Bingöl, Giresun, İstanbul, Kayseri, Kütahya, Kahramanmaraş, Ordu, Rize, Sakarya, Siirt, Van, Aksaray, Bartın, Osmaniye) oransız eleman örnekleme yöntemiyle (Karasar, 2000) seçilmiş, ortaokul, lise ve üniversitede okuyan 1693 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırma, ilişkisel tarama modeliyle gerçekleştirilmiş betimsel bir araştırmadır (Karasar, 2000). Öğrencilerin, edebiyat-dizi ilişkisi bağlamında, öykü ve romanlardan uyarlanan dizilerin okuma eğilimleri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla literatür taramasına dayalı olarak araştırmacılar tarafından anket geliştirilmiş, bu anketin kapsam geçerliği, alanda uzmanlaşmış öğretim üyeleri tarafından incelenmiş ve ankete son şekli verilmiştir. Ankette yer alan maddelere verilen yanıtların işlenmesinde, beşli Likert tipi dereceleme ölçeği kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri, SPSS 15.0 paket programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde öğrencilerin görüşlerifrekans (n) ve yüzde (%) değerleri olarak alınmış, bireyi tanıma sorularında çapraz tablo (Crosstab) analizi kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bireyi Tanımaya Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırma katılımcılarını tanımaya yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Kız	1032	61
Erkek	661	39
Toplam	1693	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 61'i (1032 kişi) kız, % 39'u (661 kişi) erkektir.

Bu sonuçlar; araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun kız olduğunu göstermektedir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Öğrenim Basamağına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Ortaokul	424	25,0
Lise	769	45,4
Üniversite	500	29,5
Toplam	1693	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 25'i (424 kişi) ortaokul, % 45,4'ü (769 kişi) lise, % 29,5'i üniversite öğrencisidir.

Bu sonuçlar; araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunu lise öğrencilerinin oluşturduğunu göstermektedir.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşadığı İllere Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Afyon	74	4,4
Artvin	18	1,1
Aydın	62	3,7
Bingöl	79	4,7
Giresun	75	4,4
İstanbul	378	22,3
Kayseri	51	3,0
Kütahya	104	6,1
Kahramanmaraş	150	8,9
Ordu	145	8,6
Rize	50	3,0
Sakarya	48	2,8
Siirt	95	5,6
Van	42	2,5
Aksaray	109	6,4
Bartın	75	4,4
Osmaniye	138	8,2
Toplam	1693	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin; % 4,4'ü (74 kişi) Afyon'da, % 1,1'i (18 kişi) Artvin'de, % 3,7'si (62 kişi) Aydın'da, % 4,7'si (79 kişi) Bingöl'de, % 4,4'ü (75 kişi) Giresun'da, % 22,3'ü (378 kişi) İstanbul'da, % 3'ü (51 kişi) Kayseri'de, % 6,1'i (104 kişi) Kütahya'da, % 8,9'u (150 kişi) Kahramanmaraş'ta, % 8,6'sı (145 kişi) Ordu'da, % 3'ü (50 kişi) Rize'de, % 2,8'i (48 kişi) Sakarya'da, % 5,6'sı (95 kişi) Siirt'te, % 2,5'i (42 kişi) Van'da, % 6,4'ü (109 kişi) Aksaray'da, % 4,4'ü (75 kişi) Bartın'da, % 8,2'si (138) Osmaniye'de yaşamaktadır.

Bu sonuçlar; araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun İstanbul'da yaşadığını ve diğer illerde ise dengeli bir dağılım bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne İş Durumu Frekans ve Yüzde Dağılımı

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Boş	21	1,2
Çalışıyor	317	18,7
Çalışmıyor	1355	80,0
Toplam	1693	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 1,2'si (21 kişi) çeşitli gerekçelerden bu soruyu cevaplamamıştır. Öğrencilerin % 18,7'sinin (317 kişi) annesi bir işte çalışırken % 80'inin (1355 kişi) annesi herhangi bir işte çalışmamaktadır.

Bu sonuçlar; araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin büyük çoğunluğunun herhangi bir işte çalışmadığını görülmektedir.

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Baba İş Durumu Frekans ve Yüzde Dağılımı

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Boş	59	3,5
Çalışıyor	1378	81,4
Çalışmıyor	256	15,1
Toplam	1693	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin; % 15,1'inin (256 kişi) babası herhangi bir işte çalışmırken % 81,4'ünün (1378 kişi) babası herhangi bir işte çalışmaktadır.

Bu sonuçlar; araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının büyük çoğunluğunun herhangi bir işte çalıştığını görülmektedir.

Tablo 6: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne Eğitim Durumu Frekans ve Yüzde Dağılımı

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Yok	257	15,2
İlköğretim	893	52,7
Lise	393	23,2
Üniversite	150	8,9
Toplam	1693	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin; % 15,2'sinin (257 kişi) annesinin eğitim durumu yok (okur-yazar değil), % 52,7'sinin (893 kişi) annesinin eğitim durumu ilköğretim, % 23,2'sinin (393 kişi) annesinin eğitim durumu lise, % 8,9'unun (150 kişi) annesinin eğitim durumu üniversitedir.

Bu sonuçlar; araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim durumlarının çoğunlukla ilköğretim düzeyinde olduğunu göstermektedir.

Tablo 7: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Baba Eğitim Durumu Frekans ve Yüzde Dağılımı

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Yok	85	5,0
İlköğretim	754	44,2
Lise	502	29,7
Üniversite	352	20,8
Toplam	1693	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin; % 5'inin (85 kişi) baba eğitim durumu yok (okur-yazar değil), % 44,2'sinin (754 kişi) baba eğitim durumu ilköğretim, % 29,7'sinin (502 kişi) baba eğitim durumu lise, % 20,8'inin (352 kişi) baba eğitim durumu üniversitedir.

Bu sonuçlar; araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun baba eğitim durumlarının ilköğretim düzeyinde olduğunu ve babaların lise ve üniversite düzeylerinin annelere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 8: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Bir Günde Kitap Okumaya Ayırdığı Süre/Saat Frekans ve Yüzde Dağılımı

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Hiç	265	15,7
0-1	837	49,4
1-2	428	25,3
2-4	128	7,6
4+	35	2,1
Toplam	1693	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin; % 15,7'si (265 kişi) bir günde hiç kitap okumuyor, % 49,4'ü (837 kişi) bir günde 0-1 saat kitap okuyor, % 25,3'ü (428 kişi) bir günde 1-2 saat kitap okuyor, % 7,6'sı (128 kişi) bir günde 2-4 saat kitap okuyor, % 2,1'i (35 kişi) bir günde 4 ve daha fazla saat kitap okuyor.

Bu sonuçlar; araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun bir günde 0-1 saat kadar kitap okumaya zaman ayırdığını göstermektedir.

Tablo 9: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Bir Günde TV İzlemeye Ayırdığı Süre/Saat Frekans ve Yüzde Dağılımı

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Hiç	276	16,3
0-1	463	27,3
1-2	508	30,0
2-4	324	19,1
4+	122	7,2
Toplam	1693	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin; % 16,3'ü (276 kişi) hiç televizyon izlemiyor, % 27,3'ü (463 kişi) 0-1 saat televizyon izliyor, % 30'u (508 kişi) 1-2 saat televizyon izliyor, % 19,1'i (324 kişi) 2-4 saat televizyon izliyor, % 7,2'si (122 kişi) 4 ve daha fazla saat televizyon izliyor.

Öğrencilerin en fazla televizyon izledikleri süre 1-2 saattir.

Tablo 10: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne İş Durumuna Göre Bir Günde Kitap Okumaya Ayırdıkları Süre/Saat

Anne İş Durumu	Hiç	0-1	1-2	2-4	4+	Toplam
Boş	7	10	3	1	0	21
Çalışıyor	49	149	86	21	12	317
Çalışmıyor	209	678	339	106	23	1355
Toplam	265	837	428	128	35	1693

Araştırmaya katılan, anne iş durumuna cevap vermeyen öğrencilerden 7 öğrenci, bir günde hiç kitap okumazken, 10 öğrenci bir günde 0-1 saat, 3 öğrenci bir günde 1-2 saat, 1 öğrenci bir günde 2-4 saat kitap okumaktadır. 4 saat ve üzeri kitap okuyan öğrenci bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan annesi çalışmayan öğrencilerden 209 öğrenci bir günde hiç kitap okumazken, 678 öğrenci bir günde 0-1 saat, 339 öğrenci bir günde 1-2 saat, 106 öğrenci bir günde 2-4 saat, 23 öğrenci bir günde 4 ve üzeri saat kitap okumaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerden annesi çalışmayan öğrencilerin, annesi çalışan öğrencilere göre daha az kitap okuduğu görülmektedir. Bir günde kitap okuma süresine bakıldığında, öğrencilerin çoğunluğunun 0-1 saat kadar kitap okudukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan annesi çalışan öğrencilerden 49 öğrenci bir günde hiç kitap okumazken, 149 öğrenci bir günde 0-1 saat, 86 öğrenci bir günde 1-2 saat, 21 öğrenci bir günde 2-4 saat, 12 öğrenci bir günde 4 ve üzeri saat kitap okumaktadır. Bu öğrencilerin çoğunluğunun günde 0-1 saat kitap okudukları görülmektedir. Bir günde kitap okuma süresine bakıldığında, öğrencilerin çoğunluğunun 0-1 saat kadar kitap okudukları görülmektedir.

Bu sonuçlar; araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun anne iş durumuna göre bir günde kitap okumaya ayırdığı sürenin genellikle 0-1 saat olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden annesi çalışan öğrencilerin, annesi çalışmayan öğrencilere göre daha fazla kitap okuduğu görülmektedir.

Tablo 11:Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne İş Durumuna Göre Bir Günde Televizyon İzlemeye Ayırdığı Süre/Saat

Anne İş Durumu	Hiç	0-1	1-2	2-4	4+	Toplam
Boş	3	4	8	4	2	21
Çalışıyor	42	90	103	61	21	317
Çalışmıyor	231	369	397	259	99	1355
Toplam	276	463	508	324	122	1693

Anne iş durumuna cevap vermeyen öğrencilerden 3 kişi günde hiç televizyon izlemezken, 4 kişi günde 0-1 saat, 8 kişi günde 1-2 saat, 4 kişi günde 2-4 saat, 2 kişi günde 4 ve üzeri saat televizyon izlemektedir. Bu öğrencilerin çoğunluğunun günde 1-2 saat televizyon izledikleri görülmektedir.

Annesi çalışmayan öğrencilerden 231 kişi günde hiç televizyon izlemezken, 369 kişi günde 0-1 saat, 397 kişi günde 1-2 saat, 259 kişi günde 2-4 saat, 99 kişi günde 4 ve üzeri saat televizyon izlemektedir. Bu öğrencilerin çoğunluğunun günde 1-2 saat televizyon izledikleri görülmektedir.

Annesi çalışan öğrencilerden 42 kişi günde hiç televizyon izlemezken, 90 kişi günde 0-1 saat, 103 kişi günde 1-2 saat, 61 kişi günde 2-4 saat, 21 kişi günde 4 ve üzeri saat televizyon izlemektedir. Bu öğrencilerin çoğunluğun günde 1-2 saat televizyon izledikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun anne iş durumuna göre bir günde televizyon izlemeye ayırdığı sürenin 1-2 saat olduğu görülmektedir.

Tablo 12: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Uyarlaması Yapılmış Kitapları Okuma/İzleme Durumunu Gösteren Yanıtların Dağılımı

Kaynak	Okuma/İzleme Durumu	f	%
Aşk-ı Memnu	Hiç biri	651	38,5
	Kitap	127	7,1
	Dizi	741	43,8
	Kitap ve Dizi	181	10,7
Behzat Ç.	Hiç biri	1247	73,7
	Kitap	11	0,6
	Dizi	418	24,7
	Kitap ve Dizi	17	1
Fatmagül'ün Suçu Ne?	Hiç biri	994	58,7
	Kitap	15	,9
	Dizi	672	39,7
	Kitap ve Dizi	12	,7

Hanımın Çiftliği	Hiç biri	1123	66,3
	Kitap	38	2,2
	Dizi	495	29,2
	Kitap ve Dizi	37	2,2
Huzur Sokağı	Hiç biri	969	57,2
	Kitap	122	7,2
	Dizi	505	29,8
	Kitap ve Dizi	97	5,7
Kahperengi (Merhamet)	Hiç biri	1273	75,2
	Kitap	39	2,3
	Dizi	365	21,6
	Kitap ve Dizi	16	,9
Veda	Hiç biri	1360	80,3
	Kitap	69	4,1
	Dizi	241	14,2
	Kitap ve Dizi	23	1,4
Yaprak Dökümü	Hiç biri	848	50,1
	Kitap	147	8,7
	Dizi	550	32,5
	Kitap ve Dizi	148	8,7
Yol Ayrımı	Hiç biri	1548	91,4
	Kitap	32	1,9
	Dizi	109	6,4
	Kitap ve Dizi	4	,2
Kötü Yol	Hiç biri	1372	81,0
	Kitap	34	2,0
	Dizi	276	16,3
	Kitap ve Dizi	11	,6
Evlerden Biri	Hiç biri	1430	84,5
	Kitap	42	2,5
	Dizi	210	12,4
	Kitap ve Dizi	11	,6
Kurt Kanunu	Hiç biri	1518	89,7
	Kitap	50	3,0
	Dizi	114	6,7
	Kitap ve Dizi	10	,6
Dudaktan Kalbe	Hiç biri	1236	73,0
	Kitap	64	3,8
	Dizi	349	20,6
	Kitap ve Dizi	44	2,6
Karadağlar	Hiç biri	1453	85,8
	Kitap	18	1,1
	Dizi	211	12,5
	Kitap ve Dizi	11	,6

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğrencilerin kitaptan uyarlanmış dizilerle ilgili (Hiçbiri, kitap, dizi, kitap ve dizi) yüzde ve frekans değerleri yer almaktadır.

Bu değerlere göre;

En çok okunanlar kitaplar: Yaprak Dökümü, Huzur Sokağı, Aşk-ı Memnu, Veda ve Dudaktan Kalbe.

En çok izlenenler diziler: Aşk-ı Memnu, Fatmagül'ün Suçu Ne?, Yaprak Dökümü, Huzur Sokağı, Behsat Ç..

Hem çok okunan hem de çok izlenenler: Aşk-ı Memnu, Yaprak Dökümü, Huzur Sokağı, Dudaktan Kalbe, Hanımın Çiftliği.

Tablo 13: Uyarlaması Yapılmış Kitapların Toplam Okuma/İzleme Durumu Frekans ve Yüzde Değerleri

Uyarlaması Yapılmış Kitaplar	Frekans (Sıklık)	Yüzde(%)
Yok	17022	71,8%
Kitap	801	3,4%
Dizi	5257	22,2%
Kitap ve dizi	622	2,6%
Total	23702	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerden “diziyi de izlemedim kitabı da okumadım” bölümünün toplam işaretlenme sayısı 17022’dir ve toplam cevapların % 71,8’ini oluşturmaktadır. Öğrencilerin “sadece kitabı okudum” bölümünü işaretleme sayısı 801’dir ve toplam cevapların % 3,4’ünü oluşturmaktadır. Öğrencilerin “sadece diziyi izledim” bölümünü işaretleme sayısı 5257’dir ve toplam cevapların % 22,2’sini oluşturmaktadır. Öğrencilerin “hem kitabı okudum hem de diziyi izledim” bölümünü işaretleme sayısı 622’dir ve toplam cevapların % 2,6’sını oluşturmaktadır. En fazla işaretlenme sayısı ve yüzdelik dilim “diziyi de izlemedim kitabı da okumadım” bölümüne aittir. İkincisi ise 5257 işaretleme ve % 22,2’lik yüzdelik dilim ile “sadece kitabı okudum” bölümüne aittir. Bu sonuçlara göre, öğrencilerin çoğunluğu diziyi izlemediğinde kitabını da okumuyor ya da kitabını okumadığı için diziyi de izlemiyor. Kitabını dizisine tercih eden öğrenciler, dizisini kitabına tercih edenlerden daha fazladır.

Anket Maddelerine Ait Bulgular ve Yorum

Bu bölümde anket maddelerine yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 14: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Diziyi uzun süre takip etmek yerine uyarlandığı kitabı okurum.” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	269	15,9
Katılmıyorum	351	20,7
Kısmen katılıyorum	666	39,3
Katılıyorum	253	14,9
Kesinlikle katılıyorum	154	9,1
Toplam	1693	100,0

“Diziyi uzun süre takip etmek yerine uyarlandığı kitabı okurum.” ifadesine araştırmaya katılan öğrencilerin % 15,9’u (269 kişi) kesinlikle katılmıyorum, % 20,7’si (351 kişi) katılmıyorum, % 39,3’ü (666 kişi) kısmen katılıyorum, % 14,9’u (253 kişi) kişi katılıyorum ve % 9,1’i (154 kişi) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun uyarlama dizi yerine uyarlanan kitabı tercih ettiği görülmektedir.

Tablo 15: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Kitap seçimimde kitaptan uyarlama dizilerin etkisi vardır.” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	355	21,0
Katılmıyorum	356	21,0
Kısmen katılıyorum	435	25,6
Katılıyorum	378	22,3
Kesinlikle katılıyorum	169	10,0
Toplam	1693	100,0

“Kitap seçimimde kitaptan uyarlama dizilerin etkisi vardır.” ifadesine araştırmaya katılan öğrencilerin % 21’i (355 kişi) kesinlikle katılmıyorum, % 21’i (356 kişi) katılmıyorum, %

25,6'sı (435 kişi) kısmen katılıyorum, % 22,3'ü (378 kişi) kişi katılıyorum ve % 10'u (169 kişi) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun kitap seçiminde uyarlama dizilerin etkisi olduğu görülmektedir.

Eskişehir'de 300 kişi üzerinde yapılan araştırmada katılımcılara "Sizce kitapların dizi veya film haline getirilmesi okuma oranlarını nasıl etkilemektedir?" diye sorulmuştur. Katılımcıların 240'ı kitapların dizi ve film haline getirilmesi okuma oranını olumlu etkilediğini belirtmişlerdir (Altın, 2011).

Tablo 16: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin "Özellikle dizi uyarlaması yapılmış kitapları satın alırım." Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	501	29,6
Katılmıyorum	530	31,3
Kısmen katılıyorum	375	22,2
Katılıyorum	176	10,4
Kesinlikle katılıyorum	111	6,6
Toplam	1693	100,0

"Özellikle dizi uyarlaması yapılmış kitapları satın alırım." ifadesine araştırmaya katılan öğrencilerin % 29,6'sı (501 kişi) kesinlikle katılmıyorum, % 31,3'ü (530 kişi) katılmıyorum, % 22,2'si (375 kişi) kısmen katılıyorum, % 10,4'ü (176 kişi) kişi katılıyorum ve % 6,6'sı (111 kişi) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun kitap seçiminde uyarlama dizilerin etkisi olduğu ancak özellikle de uyarlaması yapılmış kitapları tercih etmedikleri görülmektedir.

Tablo 17: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin "Dizinin tanıtımını gördükten sonra hemen uyarlandığı kitabını alır, okurum." Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	313	18,5
Katılmıyorum	458	27,1
Kısmen katılıyorum	605	35,7
Katılıyorum	198	11,7
Kesinlikle katılıyorum	119	7,0
Toplam	1693	100,0

"Tanıtımını gördükten sonra hemen kitabını alır, okurum." ifadesine araştırmaya katılan öğrencilerin % 18,5'i (313 kişi) kesinlikle katılmıyorum, % 27,1'i (458 kişi) katılmıyorum, % 35,7'si (605 kişi) kısmen katılıyorum, % 11,7'si (198 kişi) kişi katılıyorum ve % 7'si (119 kişi) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun uyarlama dizinin reklamını gördükten sonra uyarlanan kitabı aldığı, okuduğu görülmektedir. Bu madde "Kitap seçimimde kitaptan uyarlama dizilerin etkisi vardır." maddesini doğrulamaktadır.

Tablo 18: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin "Uyarlama dizi yerine kitap okumayı tercih ederim." Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	209	12,3
Katılmıyorum	341	20,1
Kısmen katılıyorum	537	31,7
Katılıyorum	359	21,2
Kesinlikle katılıyorum	247	14,6
Toplam	1693	100,0

“Uyarlama dizi yerine kitap okumayı tercih ederim.” ifadesine araştırmaya katılan öğrencilerin % 12,3’ü (209 kişi) kesinlikle katılmıyorum, % 20,1’i (341 kişi) katılmıyorum, % 31,7’si (537 kişi) kısmen katılıyorum, % 21,2’si (359 kişi) katılıyorum ve % 14,6’sı (247 kişi) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun uyarlama dizi yerine uyarlanan kitabı tercih ettiği görülüyor. Bu madde “Diziyi uzun süre takip etmek yerine uyarlandığı kitabı okurum.” maddesini doğrulamaktadır.

Bir araştırmada dizi yerine kitabı tercih edenlerin nedenleri şöyledir (Önkol, 2011: 85):

“Kitap okumak her anlamda daha iyi.”

“Roman okumak, yazarın kişinin ağzından dinlemektir. Dolayısıyla okumak daha yararlıdır.”

Diziler “İnsanları hazır bulunuşçuluğa alıştırıyor. Ayrıca diziler çarpıtılıyor.”

“Dizilerde reyting alma söz konusu olduğu için kitabın sadece ilgi çekici yönleri anlatılıyor. Bu yüzden kitabın okurda yarattığı etki dizide sağlanamıyor.”

Roman okumak yerine uyarlama dizi izlemeyi doğru bulanların sebepleri ise şöyledir (Önkol, 2011: 85):

“Hem görsel hem işitsel. Daha kalıcı ve hızlı oluyor.”

“Çünkü daha heyecanlı, kitap okurken sıkılıyorum.”

“Kimi insan kitap okumayı bilmeyebilir. Yani okuma-yazma bilmeyenler bu sayede edebi eserleri tanımış oluyor.”

“Doğru buluyorum çünkü kitap okumayan bir toplumuz.”

“Daha kolay olduğu için seyretmeyi severim.”

Tablo 19: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Hem kitabı okumayı hem de uyarlama diziyi izlemeyi tercih ederim.” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	196	11,6
Katılmıyorum	315	18,6
Kısmen katılıyorum	531	31,4
Katılıyorum	399	23,6
Kesinlikle katılıyorum	252	14,9
Toplam	1693	100,0

“Hem kitabı okumayı hem de uyarlama diziyi izlemeyi tercih ederim.” ifadesine araştırmaya katılan öğrencilerin % 11,6’sı (196 kişi) kesinlikle katılmıyorum, % 18,6’sı (315 kişi) katılmıyorum, % 31,4’ü (531 kişi) kısmen katılıyorum, % 23,6’sı (399 kişi) katılıyorum ve % 14,9’u (252 kişi) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilere “Uyarlama dizi mi, uyarlanan kitap mı?” şeklinde sorulduğunda öğrencilerin büyük çoğunluğu kitabı tercih ediyor. Ancak dizi izlemek söz konusu olduğunda da öğrencilerin çoğunluğu kitaptan vazgeçmiyor ve ikisini de tercih ediyor.

Tablo 20: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Uyarlama diziyi izlersem kitabını okumayı gerekli görmem.” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	397	23,4
Katılmıyorum	433	25,6
Kısmen katılıyorum	352	20,8

Katılıyorum	289	17,1
Kesinlikle katılıyorum	222	13,1
Toplam	1693	100,0

“Uyarlama diziyi izlersem kitabını okumayı gerekli görmem.” ifadesine araştırmaya katılan öğrencilerin % 23,4’ü (397 kişi) kesinlikle katılmıyorum, % 25,6’sı (433 kişi) katılmıyorum, % 20,8’i (352 kişi) kısmen katılıyorum, % 17,1’i (289 kişi) kişi katılıyorum ve % 13,1’i (222 kişi) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun uyarlama diziyi izlediği ve bunun yanında uyarlanan kitabı okumaktan da vazgeçemedikleri görülmektedir. Bu maddeye verilen cevaplar “Hem kitabı okumayı hem de uyarlama diziyi izlemeyi tercih ederim.” maddesini doğrulamaktadır.

Tablo 21: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Kitaptan uyarlama dizinin sonunu öğrenmek için kitabını okurum.” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	351	20,7
Katılmıyorum	407	24,0
Kısmen katılıyorum	426	25,2
Katılıyorum	329	19,4
Kesinlikle katılıyorum	180	10,6
Toplam	1693	100,0

“Kitaptan uyarlama dizinin sonunu öğrenmek için kitabını okurum.” ifadesine araştırmaya katılan öğrencilerin % 20,7’si (351 kişi) kesinlikle katılmıyorum, % 24’ü (407 kişi) katılmıyorum, % 25,2’si (426 kişi) kısmen katılıyorum, % 19,4’ü (329 kişi) kişi katılıyorum ve % 10,6’sı (180 kişi) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun uyarlama diziyi izlediği ve bunun yanında uyarlanan kitabı okumaktan neden vazgeçmediği bu maddeye verilen cevaplar ile anlaşılmaktadır. Öğrencilerin çoğunluğu uzun süre devam eden uyarlama dizinin sonunu öğrenebilmek için uyarlandığı kitabı okumayı tercih ediyor. Bu durum, dizilerin öğrencileri meraklandırıldığını ve okumaya heveslendirdiğini düşündürüyor.

Tablo 22: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Uyarlanan kitabın yazarının başka kitaplarını da okurum.” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	210	12,4
Katılmıyorum	287	17,0
Kısmen katılıyorum	542	31,9
Katılıyorum	453	26,8
Kesinlikle katılıyorum	201	11,9
Toplam	1693	100,0

“Uyarlanan kitabın yazarının başka kitaplarını da okurum.” ifadesine araştırmaya katılan öğrencilerin % 12,4’ü (210 kişi) kesinlikle katılmıyorum, % 17’si (287 kişi) katılmıyorum, % 31,9’u (542 kişi) kısmen katılıyorum, % 26,8’i (453 kişi) kişi katılıyorum ve % 11,9’u (201 kişi) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu kitap seçimlerinde dizilerden etkileniyor, dizi tanıtımını gördükten sonra uyarlanan kitapları alıyor ve dizinin sonunu öğrenmek için uyarlanan kitabı okuyor. Bununla beraber öğrencilerin çoğunluğu uyarlanan kitabın yazarını da tanıyor ve yazarın başka kitaplarını da okuyor. Böylece diziler, kitap okumaya olumlu etki yaptığı gibi farklı kitapların tanınmasına da yardım ediyor.

Tablo 23: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Bir dizinin uyarlama olduğunu kitabını gördükten sonra anlarım.” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı

	Frekans (Sıklık)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	257	15,2
Katılmıyorum	426	25,2
Kısmen katılıyorum	502	29,7
Katılıyorum	357	21,1
Kesinlikle katılıyorum	151	8,9
Toplam	1693	100,0

“Bir dizinin uyarlama olduğunu kitabını gördükten sonra anlarım.” ifadesine araştırmaya katılan öğrencilerin % 15,2’si (257 kişi) kesinlikle katılmıyorum, % 25,2’si (426 kişi) katılmıyorum, % 29,7’si (502 kişi) kısmen katılıyorum, % 21,1’i (357 kişi) katılıyorum ve % 8,9’u (151 kişi) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Öğrencilerin çoğunluğu uyarlama dizileri izleyerek yazarlar ve kitaplar hakkında bilgi sahibi olurken bu sayede yeni kitapların da farkına varıyorlar.

18 ve 29 yaş arasında toplam 200 kişinin katılımı ile yapılan araştırmada katılımcıların % 15,5 araştırmada adı geçen 3 romanı (Aşk-ı Memnu, Yaprak Dökümü, Hanımın Çiftliği) diziden önce tanımadıklarını belirtmişlerdir (Önkol, 2011: 83).

Tartışma ve Sonuç

Bugün kitap okumak pedagojik açıdan kalite ölçüleri önemsenmeden genelde televizyon seyretmekten daha faydalı görülmektedir. “Ancak artık medya araştırmalarından bilinmektedir ki, iki araç karşılaştırıldığında her ikisinin de aynı derecede faydalı olabileceği, asıl farkın, televizyon ve kitap arasında olmadığı, bilâkis farkın belli bir kalite ölçüsüne ulaşamayan kitap ve televizyon yayınlarından kaynaklandığı saptanmıştır.” (Yıldız ve diğerleri, 2008: 128).Televizyon yayınlarının kalitesinin artırılması, yayınlarda eğlendirme işlevinin yanında eğitim işlevinin de bulunması ile olumsuzluklardan değil televizyonun faydasından söz edilebilecektir. Doğan ve Göker’e (2012: 27) göre çocuk kanallarından beklenen programlar arasında çizgi filmlerin ardından eğitim programlarının ortaya çıkmış olması çocukların eğitimlerinde birer yardımcı olarak televizyonu ve televizyon program yayınlarını görmek istediklerini ortaya koymaktadır.

Kitap uyarlaması dizilerin okumaya etkisinin araştırıldığı çalışmada öğrencilerin çoğunluğunun uyarlama dizi yerine uyarlanan kitabı tercih ettiği, kitap seçiminde uyarlama dizilerin etkisi olduğu, uyarlama dizinin reklamını gördükten sonra uyarlanan kitabı aldığı, okuduğu, dizi izlemek söz konusu olduğunda uyarlama diziyi izlediği ve bunun yanında uyarlanan kitabı okumaktan da vazgeçemedikleri görülmektedir.

Araştırma bulgularına göre uyarlama dizi varken öğrencilerin çoğunluğunun kitabı seçmesinin bir nedeni uzun süre devam eden uyarlama dizinin sonunu öğrenebilmek içindir. Böylece dizilerin öğrencileri meraklandırdığını ve okumaya heveslendirdiğini söylemek mümkündür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu uyarlanan kitabın yazarını tanımak istiyor ve yazarın başka kitaplarını da okuyor. Böylece diziler, kitap okumaya olumlu etki yaptığı gibi farklı kitapların tanınmasına da yardım ediyor. Ayrıca öğrenciler uyarlama diziler ile kitapların varlığından da haberdar oluyor.

Televizyon uyarlamalarının birçoğu maddi beklentilerle ve romandan farklı bir biçimde yapılıyor olup bazı okurseverleri hayal kırıklığına uğratsa da (Kale, 2009) araştırma sonuçlarından televizyon uyarlamalarının kitabın yerini alamayacağı ancak insanları okumaya yöneltebileceği sonucu çıkarılabilir.

Tüm bunlar düşünüldüğünde okuma becerisi karşısında, televizyonun olumsuz etkilerini olumluya çevirecek olan yine televizyonun kendisi olacaktır. Kişilere rahatlıkla

ulaşabilen televizyon, bu özellikleriyle Günşen'e (2006) göre "halk eğitiminde, Türkçeyi doğru ve güzel kullanmaya özendirir ne büyük imkândır".

Bu özendirmede, insanlar tarafından model alınan televizyon karakterlerinden, sevilen televizyon karakterlerinin yer aldığı reklam ve projelerden karakterlerin yer aldığı dizilerden ve özellikle kitaplardan uyarlanan dizilerden yararlanmak, okuma eğitiminde televizyondan yararlanmanın en iyi yollarından biri olacaktır.

İnsanları "Kitap okuyun!" yönergeleriyle değil, model olarak kitap okumaya heveslendirmek üzere (Gündüz ve Şimşek, 2011: 68) ünlülerden (futbolcu, sanatçı vd.) faydalanılmalıdır (Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2010: 239). Çünkü sevilen televizyon kişi ve karakterlerinin insan davranışları üzerinde etkisi olmaktadır. Bu etki kendisini dil becerileri üzerinde hatta okuma üzerinde de göstermektedir.

Dizilerde, oyuncuların okudukları romanlar, fikir kitapları ve şiirlerin izleyiciler üzerinde merak uyandırdığı ve okuduğu gerçeğinden yola çıkarak senaristlerden, yönetmenlerden dizilerinde, sinema filmlerinde kitap ögesini daha sık kullanmaları; ana karakterin eline kitap vererek, zaman zaman da bulundukları mekânlara kitaplar yerleştirerek gençliğin okumasına katkı sağlamaları istenebilir (Açık, 2010: 111). Böylelikle kitapla ilgili toplumsal bir hafızanın oluşması da sağlanmış olur. Çünkü örnek model olarak görülen bu karakterler duygusal anlamda insanları derinden etkiliyor ve kendilerine karşı grupsal bir özenti yattıyor. (Aktaş, 2010: 189). Televizyon dizilerinde okumayı özendirici sahneler hazırlanmalıyken TRT eğitim ve kültür kanalları kurmalı, bunlar aracılığıyla çocukları okumaya özendirici etkinlikler yapmalı (Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2010).

Böylece okumanın özendirici bir hâle getirilmesi ile okuma eyleminin televizyondan olumsuz etkilenmesi yararlanmaya dönüşebilir. Böylece okuma eğitiminde televizyondan etkilenme değil, televizyondan yararlanma söz konusu olacaktır.

Televizyonun bilinçli bir şekilde kullanıldığında aileye, okula ve topluma yardımcı olabilecek bir araç konumunda olduğu da unutulmamalıdır (Aral ve Aktaş, 1997: 105)

KAYNAKÇA

- AÇIK, Fatma (2010). "15-18 Yaş Grubu Çocuklara Okuma Alışkanlığı Kazandırmak İçin Öneriler", *Şimdi Okuma Zamanı Okuma Kültürü ve Söz Varlığının Geliştirilmesi Çalıştayı Konuşmalar-Bildiriler* (2011) içinde, s. 108-112. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
- ADAK, Nurşen (2004). "Bir Sosyalleşme Aracı Olarak Televizyon ve Şiddet", *Bilgi*, S. 30, s. 27-38.
- AKÇAY, Zeynep Gültekin (2009). "Toplumsal Dönüşümler ve Televizyon", *Medya ve Kültür*, Karaelmas Üniversitesi Yayınları: Zonguldak.
- AKTAŞ, Hasan (2010). "Çocukların Yetişmesinde Ailenin ve Kitabın Önemi", *Şimdi Okuma Zamanı Okuma Kültürü ve Söz Varlığının Geliştirilmesi Çalıştayı Konuşmalar-Bildiriler* (2011) içinde, s. 176-190, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
- ALTIN, Gülizar (2011). "Okumamanın Sosyolojisi ve Modernleşmeyle Birlikte Bu Olguya Karşı Alınabilecek Önlemler Üzerine Bir İnceleme: Eskişehir Örneği", *Eskişehir: Fatih Üniversitesi Liselerarası Ulusal Sosyal Bilimler Olimpiyatı: Proje Kategorisi*.
- ALTINKAŞ, Canan (2009). *Türk Eğitim ve Kültüründe Medyanın Oluşturduğu Sanatsal ve Düşünsel Etkiler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ARAL, Neriman ve AKTAŞ, Yaşare (1997). "Çocukların Televizyon ve Diğer Etkinliklere Harcadıkları Sürenin İncelenmesi", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 13, s. 99-105.
- BARUT, Özlem (2007). *Türk Sineması'nda Anlatım Tarzlarına Göre Edebiyat Uyarlamaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BEENTJES, Johannes. W. H. ve VOORT, Tom. H. A. (1988). "Television's Impact on Children's Reading Skills: A Review of Research", *Reading Research Quarterly*, S. 23, s. 389-413.
- BULUT, Zübeyir (2010). "Öğretmen ve Öğrenci Okuma Alışkanlıkları", *Uluslararası Katılımlı Okuma Kültürü "Sorunlar ve Çözüm Yolları" Sempozyumu* (2011) içinde, s. 55-75, Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- CANSIZ, A. Bahadır (2011). *Edebiyat Eserlerinden Romanın Sinema ve Televizyona Uyarlanması ve Değişen Anlatım Dili*, Uzmanlık Tezi, Ankara: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu.
- ÇELENK, Sevilay (2010). "Aşk-ı Memnu'dan Aşk-ı Memnu'ya Yerli Dizi Serüvenimiz", *Birikim Dergisi*, S. 256(7).

- ÇOŞKUN, Akif (2010). "Ülkemizde Okuma Düzeyi Göstergeleri ve Okuma Algısı", *Uluslararası Katılımlı Okuma Kültürü "Sorunlar ve Çözüm Yolları" Sempozyumu (2011) içinde*, s. 35-44. Ankara: Eğitim Sen Yayınları
- DESMOND, John M. And HAWKES, Peter (2005). *Adaptation; Studying Film and Literature*, New York: McGraw-Hill
- DOĞAN, Adem ve GÖKER, Göksel (2012). "Tematik Televizyon ve Çocuk: İlköğretim Öğrencilerinin Televizyon İzleme Alışkanlıkları", *Millî Eğitim Dergisi*, S. 194, s. 5-30.
- ERUS, Zeynep Çetin (2005). *Amerikan ve Türk Sinemasında Uyarlamalar*, İstanbul: EsYayınları.
- GAGNE, K. Dunne (1992). *Kids and Books: A Model for Television as a Medium to Lead Children to Literature (Motivation, Reading, Attitudes)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, University of Massachusetts. [y.y.]. 22 Eylül 2003 tarihinde Digital Dissertation Abstract veri tabanından erişildi.
- GÜNDÜZ Osman ve ŞİMŞEK, Tacettin (2011). *Anlama Teknikleri I Uygulamalı Okuma Eğitimi El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları
- GÜNŞEN, Ahmet (2006). "Ölçünlü Türkçede Yerelleşme Sorunu", *Türkçenin Çağdaş Sorunları içinde (2. Basım)*, s. 165-204. Ankara: Gazi Kitabevi.
- <http://egoistokur.com/yeni-sezonda-dizi-dizi-romanimiz-olacak/>
- <http://www.f5haber.com/haberdar/dizi-izledikce-roman-okuyoruz-haberi-3671067/>
- HUTCHEON, Linda (2006). *A Theory of Adaptation*, New York: Routledge
- KALE, Özlem (2010). "Edebiyat ve Sinema", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 3(14), s. 266-275.
- KALE, Özlem (2009). *Türk Sinemasını Besleyen Romanlar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- KARASAR, Niyazi (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- KESMEZ, Meliha (2012). "Bölüm Bölüm Edebiyat: Televizyonda neler oluyor?", *Sabit Fikir Güncel Edebiyat Dergisi*. <http://www.sabitfikir.com/dosyalar/bolum-bolum-edebiyat-televizyonda-neler-oluyor>
- MARAŞLI, Ahmet (2005). *Anne-Babalar, Eğitimciler ve Gençler İçin Okumayı Sevdirmeye Yolları*, Ankara: Bilge Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2010). "Şimdi Okuma Zamanı", *Okuma Kültürü ve Söz Varlığının Geliştirilmesi Çalıştay Konuşmalar-Bildiriler (2011) içinde*, s. 237-240, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
- MİLLİYET Gazetesi (2010). *Ekranın 'Dizi Dizi' romanları*, <http://www.milliyet.com.tr/Yazdir.aspx?aType=HaberDetayPrint&ArticleID=1212854> E.T: 18 Mart 2013
- ODABAŞ, Hüseyin, ODABAŞ, Z. Yonca ve POLAT, Coşkun (2008). "Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği", *Bilgi Dünyası*, S. 9(2), s. 431-465.
- ÖNKOL, Abdülkadir (2011). "Üniversite Gençlerinin Romanlardan Uyarılma Dizilere Bakışı", *International Journal of Social and Economic Sciences*, S. 1 (2), s. 81-86.
- ÖZDEMİR, Nebi (2008). *Medya, Kültür ve Edebiyat*, Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- ÖZENSOY, A. U. ve ŞİMŞEK, İ. (2010). "Çocuğun Dilinden "Okuma Kültürü"" *Uluslararası Katılımlı Okuma Kültürü "Sorunlar ve Çözüm Yolları" Sempozyumu (2011) içinde*, s. 213-224. Ankara: Eğitim Sen Yayınları
- SAYIN, Aylin (2005). *Türk Sinemasında Edebiyat Uyarlamaları ve Bu Uyarlamaların Toplumsal Yapıyla Etkileşimi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- WOOLF, S. J. (1980). *Relationship of family structure and leisure-time activities to middle grade students' voluntary reading*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boston University School of Education, [y.y.]. 22 Eylül 2003 tarihinde Digital Dissertation Abstract veri tabanından erişildi.
- YALINKILIÇ, Kadir ve ÜLPER, Hakan (2011). *İlköğretim 6-7-8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlık Düzeyleri*. Samsun Sempozyumu. http://www.samsunsempozyumu.org/Makaleler/1427682634_14_%C3%96%C4%9Fr.%20G%C3%B6r.%20Kadir%20Ya1%C4%B1nk%C4%B1nk%C4%B1nk%C3%A7.pdf adresinden erişilmiştir.
- YILDIZ, Cemal, OKUR, Alpaslan, ARI, Gökhan ve YILMAZ, Yakup (2008). *Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- YILMAZ, Bülent, KÖSE, Eda ve KORKUT, Şelale (2009). "Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma", *Türk Kütüphaneciliği*, S. 23(1), s. 22-51.
- ZAMAN Gazetesi (2010). *Polat Okudu, Kitap Satışları Patladı*. http://www.zaman.com.tr/pazar_polat-okudu-kitap-satirlari-patladi_951318.html E.T: 18 Mart 2013